

**Stanowisko członków PAN będących dyrektorami instytutów naukowych
w sprawie projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk**

My, poniżej wymienieni, członkowie Polskiej Akademii Nauk (PAN), będący jednocześnie dyrektorami instytutów naukowych, przedstawiamy nasze stanowisko w najważniejszych sprawach dotyczących projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk, przygotowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Ministerstwo).

W ostatnim roku przygotowany został w Akademii projekt nowelizacji ustawy o PAN; którego celem było wzmocnienie autorytetu i pozycji Akademii, jako ważnej instytucji naukowej w Polsce. Zaproponowane zmiany ustawowe obejmowały m.in. wzmocnienie relacji między głównymi filarami Akademii, tzn. pomiędzy korporacją uczonych i instytutami naukowych, tak aby oba filary gwarantowały wysoki poziom naukowy, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej autonomii Akademii i dużej samodzielności instytutów mających osobowość prawną.

Niestety projekt ten nie uzyskał akceptacji Ministerstwa, jako projekt mogący być podstawą do dyskusji i konsultacji w celu stworzenia ostatecznej wersji projektu i zaproponowało własny projekt nowelizacji.

Uważamy, że propozycje zawarte w projekcie nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk, przygotowanej przez Ministerstwo zawierają wiele niedobrych i szkodliwych rozwiązań obniżających rangę i pozycję PAN w polskim systemie nauki oraz podważają jej wewnętrzny ład instytucjonalny.

Jednym z najbardziej szkodliwych zapisów w projekcie ustawy jest propozycja **zmiany organu nadzorującego PAN z Prezesa Rady Ministrów na ministra właściwego ds. nauki.**

Zmiana ta doprowadzi naszym zdaniem do obniżenia, a nawet do degradacji pozycji PAN. Propozycja Ministerstwa jest zaprzeczeniem koncepcji funkcjonowania narodowych akademii nauk, które ze swej natury są eksperckim zapleczem dla najwyższych władz państwowych, a nie jedną z wielu agend resortowych. Przeniesienie nadzoru doprowadzi także do deprecjacji pozycji PAN na arenie międzynarodowej.

Polska Akademia Nauk jako jedna z nielicznych instytucji w Polsce utrzymała do tej pory naukową wiarygodność, głównie dzięki temu, że jej władze były wybierane przez samo środowisko naukowe, a szacunek dla integralności pozycji uczonego z PAN był powszechny, co było gwarantowane w dużym stopniu przez nadzór Prezesa Rady Ministrów.

O pozycji i autorytecie PAN decyduje zarówno korporacja, poprzez wybitny dorobek naukowy swoich członków, jak i instytuty naukowe PAN, tworzące nieformalnie najbardziej aktywną i najlepszą sieć jednostek naukowych w Polsce.

Są to dwa najważniejsze filary PAN, których współdziałanie uczyniło z PAN wyjątkową instytucję naukową w krajobrazie nauki w Polsce.

Współdziałanie tych dwóch filarów jest gwarancją wysokiego poziomu naukowego. Sprzyjać temu powinny rozwiązania strukturalno-instytucjonalne, jak i osobowe, czego egzemplifikacją jest członkostwo w Akademii części dyrektorów instytutów naukowych, co było pierwowzorem powoływania pierwszych instytutów naukowych, po utworzeniu Polskiej Akademii Nauk w 1952 r.

Obecny system reprezentacji instytutów naukowych PAN, a w konsekwencji ich dyrektorów, w Zgromadzeniu Ogólnym oraz Prezydium PAN wymaga istotnego i selektywnego wzmocnienia, ale nie powinno to prowadzić do zdominowania tych organów przez osoby, które nie są członkami PAN.

W tej sprawie potrzebna jest rozważa oraz zachowanie należytych proporcji gwarantujących zarówno wpływ dyrektorów na naukową pozycję Akademii jak i na rozwój i znaczenie samej Akademii, jako wyjątkowej instytucji naukowej cieszącej się wysokim autorytetem i prestiżem w kraju i za granicą.

Wprowadzenie do składu Zgromadzenia Ogólnego Akademii, z głosem stanowiącym, dyrektorów instytutów naukowych PAN, a także członków Akademii Młodych Uczonych (AMU) nie powinno naruszać ładu instytucjonalnego PAN. Osoby, które nie są członkami Akademii nie powinny mieć wpływu na wybór nowych członków PAN.

Projekt nowelizacji ustawy o PAN przewiduje istotne **zmiany w procedurze powoływania komitetów naukowych PAN**. Zaproponowane zmiany są niedemokratyczne i podważają w istotny sposób autorytet, prestiż i znaczenie naukowe komitetów i spowodowały ogromne wzburzenie w niedawno ukonstytuowanych komitetach naukowych PAN

Duży niepokój budzi naszym zdaniem zapisane w projekcie ustawy **obligatoryjne przyznanie członkom PAN, którzy ukończyli 75. rok życia, statusu członka-seniora. Zapis taki, niebiorący pod uwagę faktycznego stanu zdrowia członka PAN, może zrujnować korporację, ponieważ zapis ten pozbawia tych członków PAN** praw wyborczych w odniesieniu do funkcji pochodzących z wyboru oraz możliwości głosowania na Zgromadzeniu Ogólnym PAN, na Wydziałach PAN, a także zasiadania w komitetach naukowych PAN. Warto wyraźnie podkreślić, że takie rozwiązanie nie ma precedensu w ustrojach innych narodowych akademii nauk.

Biorąc pod uwagę wymienione wyżej zastrzeżenia uważamy, że projekt nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk, przygotowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wymaga bardzo istotnych zmian i korekt.

Sygnatariusze przedstawionego stanowiska w sprawie nowelizacji ustawy o PAN

Prof. Tadeusz Burczyński, Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN

Prof. Agnieszka Chacińska, Międzynarodowy Instytut Mechanizmów i Maszyn Molekularnych PAN

Prof. Agnieszka Dobrzyń, Instytut Biologii Doświadczalnej PAN

Prof. Małgorzata Filip, Instytut Farmakologii PAN

Prof. Daniel T. Gryko, Instytut Chemii Organicznej PAN

Prof. Dariusz Kaczorowski, Instytucie Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych PAN

Prof. Marta Miączyńska, Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej

Prof. Wojciech Penczek, Instytut Podstaw Informatyki PAN

Prof. Mariusz K. Piskula, Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN

Prof. Cezary Sławiński, Instytut Agrofizyki PAN

Prof. Agnieszka Wierzbicka, Instytut Genetyki i Biotechnologii Zwierząt PAN